

KONSEKWENCJE POPEŁNIENIA NARUSZEŃ PROCEDURY KARNEJ PRZEWIDZIANE W KODEKSIE POSTĘPOWANIA KARNEGO UKRAINY

Adnotacja. Artykuł określa kryteria klasyfikacji konsekwencji popełnienia naruszeń procedury karnej przewidzianej przez Kodeks postępowania karnego Ukrainy i wprowadza propozycję ich podziału na rodzaje.

Słowa kluczowe: naruszenie, konsekwencje, rodzaje, regulacje, postępowanie karne.

TYPES OF CONSEQUENCES OF DOING OF CRIMINAL JUDICIAL VIOLATIONS, FORESEEN CRIMINAL CODE OF PRACTICE OF UKRAINE

Annotation: The article defines the criteria for the classification of the consequences of committing criminal procedure offenses under the Criminal Procedure Code of Ukraine, and invited their division into types.

Keywords: violation, consequences, types, norms, criminal procedure.

ВИДИ НАСЛІДКІВ УЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ПОРУШЕНЬ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ КРИМІНАЛЬНИМ ПРОЦЕСУАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ

Анотація: у статті визначено критерії класифікації наслідків учинення кримінально-процесуальних порушень, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом України, та пропонується поділ останніх на види.

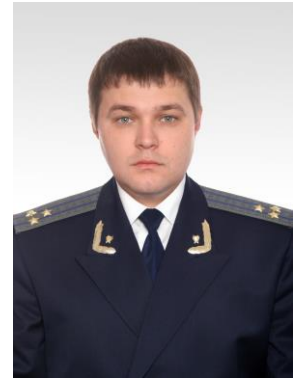
Ключові слова: порушення, наслідки, види, норми, кримінальний процес.

Метою цієї статті виступає поділ кримінально-процесуальних наслідків порушення норм кримінального процесуального права на види.

Проблематика порушення норм кримінального процесуального законодавства України була предметом наукових досліджень В.І. Галагана, В.Г. Гончаренка, Ю.М. Грошевого, О.Ф. Долженкова, А.Я. Дубинського, П.С. Елькінд, В.С. Зеленецького, А.В. Іщенко, М.В. Костицького, В.С. Кузьмічова, О.П. Кучинської, Л.М. Лобойка, Є.Д. Лук'янчикова, В.Т. Маляренка, І.Є. Марочкіна, М.М. Михеєнка, В.Т. Нора, С.Г. Олькова, М.А. Погорецького, М.І. Сірого, С.М. Стахівського, В.М. Тertiшника, Л.Д. Удаलोвої, В. Д. Чабанюка, В.Ю. Шепітька, В.П. Шибіки, М.Є. Шумила та багатьох інших вчених.

Як відомо, будь-яке порушення учасником кримінального процесу норм кримінального процесуального права України тягне за собою певні негативні правові наслідки, що застосовуються державою щодо такої особи. При цьому зазначені наслідки можуть бути передбачені як безпосередньо у самому Кримінальному процесуальному кодексі України (далі – КПК), так і в інших нормативно-правових актах (зокрема у Кримінальному кодексі України, Кодексі України про адміністративні правопорушення).

У цій статті ми розглянемо ті негативні наслідки порушення норм кримінального процесуального права, що безпосередньо визначено в КПК. До таких наслідків можна віднести, наприклад, попередження, штраф, грошове стягнення, визнання доказу

E. Tomiń
Doktorant Narodowej
Akademii Prokuratury
starszy doradca
sprawiedliwości
(m. Kijów, Ukraina)

недопустимим, звернення коштів у дохід держави, обмеження або позбавлення певного процесуального права, застосування певних примусових заходів (затримання, приводу або взяття під варту, видалення за ухвалою суду з зали засідання тимчасово або на весь час судового розгляду), скасування або зміна судового рішення (у тому числі ухвали слідчого судді), повернення майна або відшкодування його вартості.

Як бачимо, зазначені негативні наслідки за своїм змістом є аналогічними окремим видам санкцій, що виступають структурною складовою норм матеріального права (зокрема, кримінального і адміністративного). Саме тому, з метою розроблення моделі класифікації негативних наслідків порушення норм кримінального процесуального права, цілком очевидним видається використання доктринальних положень теорії права і кримінально-правової доктрини стосовно поділу санкцій взагалі та кримінально-правових зокрема на окремі види.

Під час аналізу санкцій норм права ми будемо використовувати найбільш поширене визначення поняття санкції, що фігурує в підручниках з теорії держави і права: «Санкція – частина правової норми, яка забезпечує здійснення її диспозиції. У санкції виражається несхвальне ставлення суспільства, держави, особистості до порушників правової норми (охоронна санкція). У санкції може виражатися схвальне ставлення у вигляді заохочення – премії, підвищення в посаді до осіб, що виконують диспозицію (корисні варіанти поведінки) на рівні, що перевищує загальні вимоги (заохочувальна санкція)» [1, с. 290].

Розробляючи класифікацію негативних кримінально-процесуальних наслідків порушення норм кримінального процесуального права ми будемо досліджувати санкції охоронного характеру.

Отже, фахівцями у сфері теорії права розроблено такі види санкцій норм права: визначені абсолютно, відносно і альтернативно; прості та складні; штрафні (або каральні) і відновлювальні (компенсаційні).

Абсолютно визначена санкція – це вид санкцій, які вичерпно визначають вид і міру юридичної відповідальності, передбаченої за порушення норми права. Відносно визначені санкції – це вид санкцій, що визначають декілька варіантів застосування до особи, яка порушила норму права, засобів примусу. Альтернативно визначені санкції – це різновид санкцій, в яких міститься декілька варіантів примусу, які суб'єкт правозастосування може використати по відношенню до особи, що порушила норму права. Прості санкції передбачають застосування з боку держави до особи, яка порушила норму права, одного стягнення (наприклад, накладення штрафу). Складні санкції передбачають застосування з боку держави до особи, яка порушила норму права, одночасно декількох стягнень [2, с. 74–75].

За характером наслідків для правопорушника розрізняють санкції: 1) штрафні (або каральні) – передбачають позбавлення волі, штраф, догану, стягнення матеріального збитку та ін. Основна задача каральних санкцій – загальна і приватна превенція (запобігання) правопорушення, виправлення і перевиховання правопорушників. Штрафні санкції характерні для заборонних норм; 2) відновлювальні (компенсаційні) – передбачають усунення завданої людині шкоди і відновлення її прав: відновлення на старому місці роботи незаконно звільненого; стягнення аліментів та ін. Їх основне завдання – відновлення порушеного права. Відновлювальні санкції характерні для дозвільних норм. За складом санкції можуть бути прості та складні. Проста санкція – санкція, що визначає одну міру державного стягнення до порушника правил, передбачених диспозицією. Складна санкція – санкція, що визначає одночасно два (і більше) заходи державного стягнення з порушника правил, передбачених диспозицією [1, с. 291].

Те, що усі юридичні санкції поділяються на штрафні (міра відповідальності) й правовідновлювальні (міра захисту), визнається переважною більшістю правознавців [3, с. 61, 62; 4, с. 243; 5, с. 7; 6, с. 20]. Перші за своєю суттю, як відзначається в літературі, є карою за вчинене, вони полягають у застосуванні до правопорушника відповідних,

передбачених законом, домірних вчиненому правообмежень і застосовуються лише у відповідному порядку й спеціально уповноваженими органами держави [3., с. 61, 62; 4, с. 243; 6, с. 20]. Інші спрямовані не на покарання правопорушника, а на відновлення попереднього стану, захист порушених прав і законних інтересів, виконання правопорушником покладених на нього і не виконаних або неналежним чином виконаних обов'язків (відновлення на попередній роботі (посаді) незаконно звільнених робітників, сплата аліментів, відібрання індивідуально визначеної речі в боржника і передача її кредиторів, тощо) [6, с. 20; 7, с. 283].

Доволі глибокою є теоретична розробка санкцій у доктрині кримінального права. Так, у кримінальному праві санкції поділяють на такі види: 1) прості та кумулятивні санкції (критерієм поділу є наявність чи відсутність додаткового покарання); 2) одиничні та альтернативні (критерієм виступає кількість основних покарань у санкції); 3) відносно визначені та абсолютно визначені (підставою поділу є наявність чи відсутність градації основних покарань); 4) із суто кримінально-правовим впливом та зі вказівкою на інші заходи впливу (підставою поділу є характер названих у санкції заходів, наявність (відсутність) вказівки на заходи не кримінально-правового впливу); 5) безпосередньо визначені та опосередковано визначені санкції (критерій – зазначення змісту санкції в даній статті кримінального закону або в іншому нормативному акті (іншій статті) [8, с. 92, 93; 9, с. 21].

Очевидно, що для досягнення завдань нашого дослідження використання усіх перелічених критеріїв класифікації санкцій правових (у тому числі й кримінально-правових) норм буде навряд чи доцільним. Ми будемо використовувати лише ті критерії поділу, що мають певне значення для кримінального процесу.

Отже, на підставі аналізу існуючих в юридичних науках класифікацій санкцій правових норм можна виділити наступні види правових наслідків учинення кримінально-процесуальних порушень.

1. За своїм складом несприятливі правові наслідки вчинення кримінально-процесуальних порушень можуть поділятися на: а) прості – передбачають один правовий наслідок вчинення порушення кримінального процесуального законодавства України; б) складні – передбачають наявність певної сукупності правових наслідків учинення кримінально-процесуального порушення.

Наприклад, у разі невиконання обов'язків заставодавцем, а також, якщо підозрюваний, обвинувачений, будучи належним чином повідомлений, не з'явився за викликом до слідчого, прокурора, слідчого судді, суду без поважних причин чи не повідомив про причини своєї неявки, або якщо порушив інші покладені на нього при застосуванні запобіжного заходу обов'язки, застава звертається в дохід держави та зараховується до спеціального фонду Державного бюджету України й використовується у порядку, встановленому законом для використання коштів судового збору (ч. 8 ст. 182 КПК).

Зазначений правовий наслідок у вигляді звернення застави в дохід держави та зарахування її до спеціального фонду Державного бюджету України є простим наслідком вчинення кримінально-процесуального порушення, а саме – невиконання обов'язків заставодавцем; якщо підозрюваний, обвинувачений, будучи належним чином повідомлений, не з'явився за викликом до слідчого, прокурора, слідчого судді, суду без поважних причин чи не повідомив про причини своєї неявки, або якщо порушив інші покладені на нього при застосуванні запобіжного заходу обов'язки, оскільки такі порушення тягнуть за собою лише один зазначений вище правовий наслідок.

Прикладом складного негативного правового наслідку кримінально-процесуального порушення можуть слугувати положення ч. 8 ст. 223 КПК про те, що слідчі (розшукові) дії не можуть проводитися після закінчення строків досудового розслідування, крім їх проведення за дорученням суду у випадках, передбачених частиною третьою статті 333 цього Кодексу. Відповідно законом передбачено два правові наслідки порушення зазначеного правила:

1) будь-які слідчі (розшукові) або негласні слідчі (розшукові) дії, проведені з порушенням цього правила, є недійсними; 2) встановлені внаслідок цих дій докази – недопустимими.

2. За характером несприятливі правові наслідки вчинення кримінально-процесуальних порушень поділяються на: а) правопоновлюючі (відшкодувальні); б) штрафні (каральні); в) попереджувальні (запобіжні).

Яскравим прикладом правопоновлюючого правового наслідку вчинення кримінально-процесуального порушення є положення КПК, згідно з яким кожен, хто понад строк, передбачений цим Кодексом, тримається під вартою або позбавлений свободи в інший спосіб, має бути негайно звільнений (ч. 4, 5 ст. 12 КПК). Тобто негайне звільнення позбавленої свободи особи і є тим правопоновлюючим правовим наслідком, що настає в результаті порушення норм кримінального процесуального права.

Прикладом правопоновлюючого (відшкодувального) наслідку порушення норм кримінального процесуального права є також положення ч. 4 ст. 100 КПК про те, що у разі втрати чи знищення стороною кримінального провадження наданого їй речового доказу вона зобов'язана повернути володільцю таку саму річ або відшкодувати її вартість. У разі втрати чи знищення стороною кримінального провадження наданого їй документа вона зобов'язана відшкодувати володільцю витрати, пов'язані з втратою чи знищенням документа та виготовленням його дубліката.

Штрафними (каральними) правовими наслідками порушення норм кримінального процесуального права можна назвати, зокрема грошове стягнення, що накладається у випадку, передбаченому ст. 139 КПК. Так, у цій статті зазначено, що якщо підозрюваний, обвинувачений, свідок, потерпілий, цивільний відповідач, який був у встановленому КПК порядку викликаний (зокрема, наявне підтвердження отримання ним повістки про виклик або ознайомлення з її змістом іншим шляхом), не з'явився без поважних причин або не повідомив про причини свого неприбуття, на нього накладається грошове стягнення у розмірі: від 0,25 до 0,5 розміру мінімальної заробітної плати – у випадку неприбуття на виклик слідчого, прокурора; від 0,5 до 2 розмірів мінімальної заробітної плати – у випадку неприбуття на виклик слідчого судді, суду.

Яскравим прикладом застосування попереджувальних (запобіжних) заходів до порушника кримінального процесуального законодавства передусім є положення, що передбачено ч. 1 ст. 330 КПК. У цій нормі зазначено, що якщо обвинувачений порушує порядок у залі судового засідання або не підкоряється розпорядженням головуючого у судовому засіданні, останній попереджає обвинуваченого про те, що в разі повторення ним зазначених дій його буде видалено з зали судового засідання.

3. За ступенем визначеності несприятливі правові наслідки вчинення кримінально-процесуальних порушень поділяються на: а) абсолютно визначені – абсолютно точно визначають міру несприятливого наслідку кримінально-процесуального порушення; б) відносно визначені – визначають лише вищу і нижчу або тільки вищу межу міри несприятливого наслідку кримінально-процесуального порушення; в) альтернативні – допускається вибір варіанта міри несприятливого наслідку кримінально-процесуального порушення із двох або декількох можливих варіантів; г) кумулятивні (складні) – окрім основного несприятливого правового наслідку кримінально-процесуального порушення передбачається також застосування до порушника додаткових заходів.

Абсолютно визначеним наслідком порушення норм кримінального процесуального права є, зокрема, положення, що міститься у ч. 2 ст. 139 КПК, відповідно до якого у випадку, якщо підозрюваний, обвинувачений, свідок, потерпілий, цивільний відповідач, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, який був у встановленому цим Кодексом порядку викликаний (зокрема, наявне підтвердження отримання ним повістки про виклик або ознайомлення з її змістом іншим шляхом), не з'явився без поважних причин або не повідомив про причини свого неприбуття встановленому частиною першою цієї статті, до нього може бути застосовано привід.

У кримінальному процесуальному законі також містяться норми, що передбачають настання відносно визначених несприятливих наслідків кримінально-процесуального порушення. Так, відповідно до ст. 180 КПК, у разі невиконання поручителем взятих на себе зобов'язань на нього накладається грошове стягнення в розмірі: 1) у провадженні щодо кримінального правопорушення, за вчинення якого передбачене покарання у виді позбавлення волі на строк не більше трьох років, або інше, більш м'яке покарання, – від двох до п'яти розмірів мінімальної заробітної плати; 2) у провадженні щодо злочину, за вчинення якого передбачене покарання у виді позбавлення волі на строк від трьох до п'яти років, – від п'яти до десяти розмірів мінімальної заробітної плати; 3) у провадженні щодо злочину, за вчинення якого передбачене покарання у виді позбавлення волі на строк від п'яти до десяти років, – від десяти до двадцяти розмірів мінімальної заробітної плати; 4) у провадженні щодо злочину, за вчинення якого передбачене покарання у виді позбавлення волі на строк понад десять років, – від двадцяти до п'ятдесяти розмірів мінімальної заробітної плати. Тобто у законі визначено як вищу, так і нижчу межу міри несприятливого наслідку кримінально-процесуального порушення.

Альтернативними наслідками порушення норм кримінального процесуального права слід вважати такі негативні кримінально-процесуальні наслідки, у разі встановлення яких допускається вибір варіанта міри несприятливого наслідку кримінально-процесуального порушення із двох або декількох можливих варіантів. Такими наслідками можуть бути скасування або зміна судового рішення при розгляді справи в суді апеляційної інстанції на підставі: 1) неповноти судового розгляду; 2) невідповідності висновків суду, викладених у судовому рішенні, фактичним обставинам кримінального провадження; 3) істотного порушення вимог кримінального процесуального закону; 4) неправильного застосування закону України про кримінальну відповідальність. Підставою для скасування або зміни вироку суду першої інстанції може бути також невідповідність призначеного покарання тяжкості кримінального правопорушення та особі обвинуваченого (ст. 409 КПК).

Наслідки вчинення кримінально-процесуального порушення можна назвати кумулятивними (складними) у тому випадку, якщо окрім основного несприятливого правового наслідку кримінально-процесуального порушення передбачається також застосування до порушника додаткових заходів. При цьому такі додаткові заходи можуть бути передбачені як у самому кримінальному процесуальному законодавстві, так і в інших нормативно-правових актах (тобто крім наслідків, передбачених КПК, може бути встановлено дисциплінарну, адміністративну або кримінальну відповідальність).

Наприклад, у ч. 1 ст. 330 КПК передбачено, що якщо обвинувачений порушує порядок у залі судового засідання або не підкоряється розпорядженням головуючого у судовому засіданні, останній попереджає обвинуваченого про те, що в разі повторення ним зазначених дій його буде видалено з зали судового засідання. При повторному порушенні обвинуваченим порядку судового засідання він може бути видалений за ухвалою суду з зали засідання тимчасово або на весь час судового розгляду.

4. За змістом несприятливі правові наслідки вчинення кримінально-процесуальних порушень поділяються на: а) наслідки, що мають суто кримінальний процесуальний зміст і б) такі наслідки, що мають аналогічний зміст у інших галузях права.

Суто кримінально-процесуальний зміст мають, наприклад, такі наслідки вчинення кримінально-процесуальних порушень, як затримання або взяття під варту, звільнення з-під варту, скасування або зміна вироку або ухвали слідчого судді.

Аналогічний зміст у інших галузях права мають такі несприятливі правові наслідки вчинення кримінально-процесуальних порушень, як попередження, штраф, грошове стягнення, визнання доказу недопустимим, звернення коштів у дохід держави, скасування або зміна судового рішення, повернення майна або відшкодування його вартості, відмова у прийнятті певного процесуального рішення, здійснення певної процесуальної дії або відкладення їх здійснення (зокрема, відкладення судового розгляду, залишення судом

цивільного позову без розгляду, повернення скарги (заяви) чи залишення їх без руху) тощо. Тобто наведені наслідки процесуальних порушень характерні також і для інших галузей права (зокрема, для цивільного і господарського процесу, адміністративного судочинства).

5. За визначенням у законі несприятливі правові наслідки вчинення кримінально-процесуальних порушень поділяються на: а) безпосередньо визначені та б) опосередковано визначені у законі (критерій – описання змісту правового наслідку в статті кримінального процесуального закону чи в іншому місці (в іншій статті, в іншому нормативно-правовому акті)).

Наслідки вчинення кримінально-процесуальних порушень як правило безпосередньо визначено у кримінальному процесуальному законодавстві України, однак у в останньому також містяться норми, за порушення яких настання певних правових наслідків передбачається іншими нормативно-правовими актами. Передусім йдеться про принципи кримінального процесу. Наприклад, згідно з ч. 2 ст. 15 КПК ніхто не може збирати, зберігати, використовувати та поширювати інформацію про приватне життя особи без її згоди, крім випадків, передбачених цим Кодексом. Однак у КПК не визначено правових наслідків для особи, яка порушуватиме дану норму. Такі негативні наслідки для правопорушника передбачено, зокрема, ст. 182 КК.

6. За ступенем обмеження свободи особи несприятливі правові наслідки вчинення кримінально-процесуальних порушень поділяються на: а) ті, що обмежують свободу особи (привід, затримання, домашній арешт, тримання під вартою) і б) ті наслідки, що не пов'язані з обмеженням свободи особи.

Наприклад, у разі неприбуття підозрюваного, обвинуваченого за судовим викликом і відсутності у слідчого судді, суду на початок судового засідання відомостей про існування поважних причин, що перешкоджають його своєчасному прибуттю, слідчий суддя, суд має право постановити ухвалу про привід підозрюваного, обвинуваченого, якщо він не з'явився для розгляду клопотання щодо обрання запобіжного заходу у вигляді застави, домашнього арешту чи тримання під вартою, або ухвалу про дозвіл на його затримання з метою приводу, якщо ухвала про привід не була виконана.

7. За часом дії несприятливі правові наслідки вчинення кримінально-процесуальних порушень поділяються на: а) тимчасові процесуальні наслідки і б) такі наслідки, застосування яких не обмежено часом.

До наслідків вчинення кримінально-процесуальних порушень, що обмежені певним строком їх дії можна віднести, наприклад, зазначене вище тримання особи під вартою; тимчасове видалення особи із зали судового засідання (у разі повторного порушення нею порядку в судовому засіданні), що зокрема передбачено ч. 1 ст. 330 КПК; постановлення судом ухвали про залишення апеляційної (касаційної) скарги без руху зі встановленням строку для усунення недоліків.

8. За матеріальністю несприятливі правові наслідки вчинення кримінально-процесуальних порушень поділяються на: а) матеріальні (майнові, фізичні) та б) нематеріальні.

До майнових наслідків кримінально-процесуальних порушень можна, зокрема, віднести штраф, грошове стягнення, звернення коштів у дохід держави, повернення майна або відшкодування його вартості.

Зокрема, відповідно до ст. 179 КПК підозрюваному, обвинуваченому письмово під розпис повідомляються покладені на нього обов'язки та роз'яснюється, що в разі їх невиконання до нього може бути застосований більш жорсткий запобіжний захід і на нього може бути накладено грошове стягнення в розмірі від 0,25 розміру мінімальної заробітної плати до 2 розмірів мінімальної заробітної плати.

Фізичними наслідками кримінально-процесуального порушення ми вважаємо такі негативні наслідки, що пов'язані із застосуванням до суб'єкта процесуального порушення

фізичного примусу. Такими наслідками є затримання, привід, домашній арешт, тримання під вартою.

До нематеріальних негативних наслідків вчинення кримінально-процесуального порушення ми можемо віднести, наприклад, попередження, позбавлення права надалі подавати скаргу, визнання доказу недопустимим, скасування або зміна судового рішення, відмова у прийнятті певного процесуального рішення, здійснення певної процесуальної дії або відкладення їх здійснення.

Отже, у КПК передбачено такі види негативних правових наслідків учинення кримінально-процесуальних порушень:

1) залежно від складу несприятливі правові наслідки вчинення кримінально-процесуальних порушень поділяються на:

а) прості – передбачають один правовий наслідок вчинення порушення кримінального процесуального законодавства України;

б) складні – передбачають наявність певної сукупності правових наслідків учинення кримінально-процесуального порушення;

2) за характером несприятливі правові наслідки вчинення кримінально-процесуальних порушень поділяються на:

а) правопоновлюючі (відшкодувальні);

б) штрафні (каральні);

в) превентивні (запобіжні);

3) за ступенем визначеності несприятливі правові наслідки вчинення кримінально-процесуальних порушень поділяються на:

а) абсолютно визначені – абсолютно точно визначають міру несприятливого наслідку кримінально-процесуального порушення;

б) відносно визначені – визначають лише вищу і нижчу або тільки вищу межу міри несприятливого наслідку кримінально-процесуального порушення;

в) альтернативні – допускається вибір варіанта міри несприятливого наслідку кримінально-процесуального порушення із двох або декількох можливих варіантів;

г) кумулятивні (складні) – окрім основного несприятливого правового наслідку кримінально-процесуального порушення передбачається також застосування до порушника додаткових заходів (тобто крім наслідків, передбачених КПК України, може бути встановлено цивільно-правову, адміністративну або кримінальну відповідальність);

4) за змістом несприятливі правові наслідки вчинення кримінально-процесуальних порушень поділяються на:

а) наслідки, що мають суто кримінальний процесуальний зміст і

б) такі наслідки, що мають аналогічний зміст у інших галузях права;

5) за визначенням у законі (описанням змісту правового наслідку в статті кримінального процесуального закону чи в іншому місці (в іншій статті, в іншому нормативно-правовому акті) несприятливі правові наслідки вчинення кримінально-процесуальних порушень поділяються на:

а) безпосередньо визначені та

б) опосередковано визначені;

6) за ступенем обмеження свободи особи несприятливі правові наслідки вчинення кримінально-процесуальних порушень поділяються на:

а) ті, що обмежують свободу особи (затримання, тримання під вартою);

б) ті наслідки, що не пов'язані з обмеженням свободи особи;

7) за часом дії несприятливі правові наслідки вчинення кримінально-процесуальних порушень поділяються на:

а) тимчасові процесуальні наслідки (наприклад, видалення за ухвалою суду з зали засідання) і

б) такі наслідки, застосування яких не обмежено часом;

8) за матеріальністю несприятливі правові наслідки вчинення кримінально-процесуальних порушень поділяються на:

- а) матеріальні (майнові або фізичні);
- б) нематеріальні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Скакун О. Ф. Теорія держави і права. Енциклопедичний курс : підручник / Ольга Федорівна Скакун. - Харків : Еспада, 2006. – 776 с.
2. Тимченко С.М., Калюжний Р.А., Пархоменко Н.М., Легуша С.М. Теорія держави та права: Навчальний посібник для підготовки до складання державного іспиту. — К.: КЮІ МВС України, 2005. – 198 с.
3. Лейст О. Э. Санкции и ответственность по советскому праву (теоретические проблемы) / О. Э. Лейст. – М. : Изд-во МГУ, 1981. – 240 с.
4. Дуюнов В. К. Проблемы уголовного наказания в теории, законодательстве и судебной практике : [монография] / В. К. Дуюнов. – Курск : РОСИ, 2000. – 364 с.
5. Ветрова Г. Н. Санкции в судебном праве / Г. Н. Ветрова. – М. : Наука, 1991. – 160 с.
6. Веремеенко И. И. Административно-правовые санкции / И. И. Веремеенко. – М. : Юрид. лит., 1975. – 191 с.
7. Загальна теорія держави і права: [підруч. для студ. юрид. спеціальностей вищих навч. закладів] / М. В. Цвік, В. Д. Ткаченко, Л. Л. Богачова та ін. / За ред. М. В. Цвіка, В. Д. Ткаченка, О. В. Петришина. – Харків : Право, 2002. – 432 с.
8. Антонов И. М. Пенализация преступлений, причиняющих вред здоровью: дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право» / Антонов Иван Михайлович. – Хабаровск : Дальневосточный юридический институт, 2004. – 223 с.
9. Кругликов Л. Л. Уголовно-правовые средства обеспечения справедливости наказания : уч. пособие / Л. Л. Кругликов. – Ярославль : Яросл. гос. ун-т., 1986. – 71 с.

TYPES OF CONSEQUENCES OF DOING OF CRIMINAL JUDICIAL VIOLATIONS, FORESEEN CRIMINAL CODE OF PRACTICE OF UKRAINE

E. TOMIN

The purpose of this article is the separation of criminal procedure, the consequences of violation of norms of the criminal procedural law views.

Issues of violation of norms of the criminal procedural legislation of Ukraine has been the subject of scientific research. V.I. Galagana, V. G. Goncharenka, Y. M. Grochevogo, O. F. Dolzhenkova, A. J. Dubinskogo, P. S. Elkind, V. S. Zelenetskogo, A. V. Ishchenka, M.V. Kostitskogo, V. S. Kuzmichova, A. P. Kuczynskoi, L. M. Loboyko, E. D. Lukyanchikova, V. T. Malyarenka, I. E. Marochkina, N. M. Micheenka, V. T. Nora, S. G. Ol'kova, M. A. Pogoretskogo, M. I. Sirogo, S. M. Stahivskogo, V. M. Tertishnika, L. D. Udalova, V. D. Chabaniuka, V. Yu. Shepitko, V. P. Shibika, M. Is. Shumila and many other scientists.

As you know, any breach by the participant of the criminal proceedings rules criminal procedural law of Ukraine entails certain negative legal consequences, which are used by the state against such person. Furthermore, the above effects can be provided directly in the Criminal procedural code of Ukraine (hereinafter – the code) and other regulatory legal acts (in particular, the Criminal code of Ukraine, Code of Ukraine on administrative offences).

In this article we will discuss the negative consequences of violating the norms of criminal procedural law that are directly defined in the CPC. Such consequences may include, for

example, a warning, a fine, monetary penalty, the inadmissibility of evidence, handling of funds by the state, restriction or deprivation of certain procedural rights, the use of certain coercive measures (detention, drive or detention, destruction by order of a court from the courtroom temporarily or for all time trial), the cancellation or change of judicial decisions (including a decision of an investigative judge), the return of property or reimbursement of its cost.

As you can see, these negative effects in content similar to certain types of sanctions are the structural component of substantive law (in particular, criminal and administrative). Therefore, with the aim of developing a classification model, the negative consequences of violation of the norms of criminal procedural law, it seems quite obvious the use of the doctrinal principles of the theory of law and the criminal law doctrine regarding the separation of sanctions in General and criminal law in particular for certain types.

During the analysis of the sanctions of law, we will use the most common definition of sanctions that appears in textbooks on the theory of state and law: "the Sanction is part of the legal norms, which ensures the implementation of its disposition. In the sanctions expressed the disapproval of the society, the state, the identity of the violators of legal rules (security authorization). In the sanctions can be expressed positive attitude in the form of incentive bonuses, promotions to the individuals performing the disposition (beneficial behaviors) at the level exceeding the General requirements (incentive sanction)" [1, p. 290].

Developing the negative classification of criminal procedure of the consequences of violation of the norms of criminal procedural law we will explore the sanction of the security.

Therefore, experts in the field of theory of law developed the following sanctions law: defined absolutely, relatively and alternate; simple and complex; punitive (or retributive) and recovery (compensation).

Brand certain sanction is a type of sanctions that exhaustively determine the kind and degree of legal liability for violation of the law. Relatively certain sanctions is sanctions, define several options of use to a person who has violated the rule of law, means of coercion. Alternative penalties is a variety of sanctions, in which there are multiple variants of coercion that are the subject of enforcement may be used against the person who violated the law. Simple sanctions provide for the imposition by the state to a person who has violated the rule of law, one of the penalties (e.g., fines). Challenging the sanctions include the use by the state to a person who has violated the rule of law, multiple penalties [2, p. 74-75].

By the nature of the consequences for the offender distinguish sanctions: 1) exemplary (or punitive) – includes imprisonment, fine, reprimand, recovery of damages, etc. the Main objective of punitive sanctions – General and special prevention (prevention) offences, correction and rehabilitation of offenders. Penalties are typical for injunctions; 2) restoration (compensation) for remedying harm to the person and the restoration of his rights: restore to a former place of work illegally dismissed; alimony, etc. Their main task is to restore the violated rights. Restorative sanctions characteristic of permissive norms. The composition of sanctions can be simple or complex. Simple sanction – the sanction that defines one measure of state penalties to the violator of the rules provided by disposition. Challenging the sanction – the sanction that determines a combination of two (or more) measures of state enforcement, the violator of the rules provided by disposition [1, p. 291].

All legal sanctions are divided into penalty (measure of responsibility and probowl (safeguard), is recognized by the overwhelming majority of legal scholars [3, p. 61, 62; 4, p. 243; 5, S. 7; 6, 20]. The first is essentially, as noted in the literature is punishment for the offense, they are to apply to the relevant offender as provided by law, proportionate to prefoaming and applied in an appropriate manner and specially authorized bodies of state [3., pp. 61, 62; 4, p. 243; 6, 20]. Other not aimed at punishing the offender, and to restore the previous state, the protection of the violated rights and legitimate interests, the execution of the offender is entrusted to him and not

performed or improperly performed obligations (renewal of previous work (post) illegally dismissed workers, the payment of alimony, the removal individually-defined thing from the debtor and its transfer to the creditor, and the like) [6, p. 20; 7, p. 283].

Quite deep is the theoretical development of sanctions in criminal law doctrine. Thus, in criminal law sanctions are divided into the following types: 1) simple and cumulative sanctions (the distinguishing criterion is the presence or absence of additional punishment); 2) single and alternative (criterion, such as the number of fixed penalties in penalties); 3) with respect to some and brand certain (basis of division is the presence or absence of gradation of basic sentences); 4) from a purely criminal-legal influence and with reference to other measures of impact (basis of division is the character named in the sanctions measures, the presence (absence) instructions on the measures of criminal-legal influence); 5) determined directly and indirectly defined sanctions (criterion to indicate the contents of the sanctions this article of the criminal law or in other legislation (in another article) [8, p. 92, 93; 9, p. 21].

Obviously, to achieve the objectives of our study the use of all of the above criteria for the classification of legal sanctions (including criminal law) rules will be hardly feasible. We will use only the criteria of separation of a particular value for the criminal process.

So, based on the analysis of existing legal Sciences classifications of sanctions law are the following types of legal consequences of the Commission of the criminal procedure violations.

1. By its composition, adverse legal consequences of the perpetration of the criminal procedure violations can be divided into: a) simple – provide one legal consequence of the violation of the criminal procedural legislation of Ukraine; b) complex – suggest the existence of a certain set of legal consequences of the Commission of the criminal procedure violations.

For example, in the case of default of obligations by the mortgagor, and, if the suspect, the defendant, being duly notified, did not appear on call to the investigator, Prosecutor, investigating judge, court without a valid reason or not informed about the reasons for their absence, or if he violated other tasks assigned to it in the application of the restraint of the obligations, the guarantee is drawn in favour of the state and credited to the special Fund of the State budget of Ukraine and used in the manner prescribed by law for the use of funds court fees (section 8 of article 182 of the CCP).

Specified legal consequence in the form of a collateral circulation in the state and to refer to the special Fund of the State budget of Ukraine is a simple consequence of the Commission of the criminal procedure violations, namely the neglect of the mortgagor; if the suspect, the defendant, being duly notified, did not appear on call to the investigator, Prosecutor, investigating judge, court without a valid reason or not informed about the reasons for their absence, or if he violated other tasks assigned to it in the application of the restraint of the obligations, as such violations entail only one the above legal consequence.

An example of a complex negative legal consequences of criminal procedure violations can serve as the provisions of section 8 of article 223 of the CCP that investigative (search) actions cannot be carried out after the pre-trial investigation, in addition to their conduct on behalf of the court in cases provided for by part three of article 333 of the present Code. Under the law there are two legal consequences of a violation of this rule: (1) any investigative (search) or covert investigative (search) actions held with infringement of this rule are void; 2) established as a result of these actions, the evidence is inadmissible.

2. The nature of the adverse legal consequences of the perpetration of the criminal procedure violations are divided into: a) provopoulos (vcscommand); b) exemplary (punitive); C) preventive (precautionary).

A vivid example provopoulos legal consequences of committing criminal procedure of infringement is the position of the CPC, according to which everyone who over a period stipulated by this Code, is in custody or deprived of freedom in a different way, must be released immediately (part 4, 5 of article 12 of the CPC). That is, the immediate release of the detainee is

provopoulos legal consequence, which occurs as a result of violation of the norms of criminal procedural law.

Example provopoulos (reparation), of the consequences of violating the norms of criminal procedural law are the provisions of part 4 of article 100 of the CPC that in case of loss or destruction of a party to criminal proceedings provided her the evidence she required to return to the owner the same thing or to compensate its value. In case of loss or destruction of a party to criminal proceedings document provided to her, she is obliged to reimburse the owner for costs associated with the loss or destruction of the document and production of the duplicate.

Penalty (punitive) legal consequences of a violation of the norms of criminal procedural law can be called, in particular monetary penalty imposed in the case provided for in article 139 of the CCP. So, in this article indicated that if the suspect, accused, witness, victim, civil defendant, which was established in the CCP in order due, in particular, confirmation of receipt of the subpoenas or acquaintance with its contents in a different way), did not appear without a valid reason or not informed about the reasons for his no-show, it will result in monetary penalty in the amount of from 0.25 to 0,5 the minimum wage – in case of no-show the call to the investigator, the Prosecutor; from 0.5 to 2 minimum wages – in case of no show on the call of the investigating judge of the court.

A vivid example of application of preventive (precautionary) measures to the violator of the criminal procedural legislation is the provision that provided part 1 of article 330 of the criminal procedure code. In this rule stated that if the defendant violates the order in the courtroom or not subject to the directives of the judge, the latter warns the defendant that in case of repetition of those actions, he will be removed from the courtroom.

3. According to the degree of certainty of an adverse legal consequences of the perpetration of the criminal procedure violations are divided into: a) absolutely certain – quite accurately determine the degree of the adverse consequence of criminal procedure violations; b) with respect to some – only determine upper and lower or just upper limit measures the adverse effects of criminal procedure violations; C) alternative – allowed selection of an option measures the adverse effects of criminal procedure, violations of two or more possible options; g) cumulative (compound) is also a major adverse legal the investigation of the criminal procedure violations also provides for the perpetrator to additional activities.

Absolutely certain result of the breach of the norms of criminal procedural law, in particular, the provision contained in part 2 of article 139 of the CCP, according to which in case a suspect, accused person, witness, victim, civil defendant, the representative of the legal person against whom the proceedings are conducted, which was established in the present Code caused (in particular, there is confirmation of receipt of the subpoenas or acquaintance with its contents in a different way), not was without good cause or was not informed of the reasons for his arrival established the first part of this article, it can be applied to the actuator.

The criminal procedure act also contains provisions that provide relatively the occurrence of certain adverse consequences of criminal procedure violations. Thus, according to article 180 of the criminal procedure code, in case of default by the guarantor of the assumed obligations it imposed monetary penalty in the amount of: (1) the proceedings on a criminal offence, the Commission of which is punishable by imprisonment for a term not more than three years, or more, a lighter sentence, from two to five minimum wages; 2) in proceedings for an offence, the Commission of which is punishable by imprisonment for a term of three to five years from five to ten minimum wages; 3) in proceedings for an offence, the Commission of which is punishable by deprivation of liberty for a period from five to ten years – ten to twenty times the minimum monthly wage; (4) in proceedings for an offence, the Commission of which is punishable by deprivation of liberty for a term exceeding ten years, from twenty to fifty times the minimum monthly wage. That is, the law defines both the superior and inferior border measures adverse consequences of criminal procedure violations.

Alternative consequences of a violation of the norms of criminal procedural law should be regarded as such a negative criminal procedure, the consequences, in case of establishment of which allowed selection of an option measures the adverse effects of criminal procedure, violations of two or more possible options. These effects can be cancellation or change of judicial decisions in the proceedings in the court of appeal on the basis of: 1) incompleteness of the trial; 2) discrepancy of conclusions of court stated in the judgment, the factual circumstances of the criminal proceedings; 3) a material violation of criminal procedural law; 4) incorrect application of the law of Ukraine on criminal liability. The reason for the cancellation or modification of the sentence of the court of first instance may also be a mismatch of the punishment to the gravity of the criminal offence and the accused person (article 409 of the CCP).

The consequences of committing criminal procedure violations can be called cumulative (compound) in the event that if in addition to the major adverse legal consequences of criminal procedure violations also provides for the perpetrator to additional activities. Such additional measures may be provided for in the criminal procedural legislation and other regulatory legal acts (i.e. in addition to the consequences provided for in the criminal procedure code, can be established disciplinary, administrative or criminal liability).

For example, in part 1 of article 330 of the code of criminal procedure provides that if the defendant violates the order in the courtroom or not subject to the directives of the judge, the latter warns the defendant that in case of repetition of those actions, he will be removed from the courtroom. In case of repeated violation by the accused of the order of a court session it can be removed by a court from the courtroom temporarily or for the whole period of the trial.

4. The content of the adverse legal consequences of the perpetration of the criminal procedure violations are divided into: (a) consequences of a purely criminal procedural sense, and b) these effects, which have a similar content in other areas of law.

Purely criminal procedure is the sense, for example, the consequences of committing criminal procedure violations, such as detention or detention, release, cancel, or modify the judgment or decision of the investigating judge.

Similar content in other areas of law have such adverse legal consequences of the perpetration of the criminal procedure violations as a warning, a fine, monetary penalty, the inadmissibility of evidence, handling of funds in the state income, cancellation or change of judicial decisions, the return of property or reimbursement of its cost, the refusal to accept certain procedural decisions, the Commission of certain procedural actions or deposits of their implementation (in particular, the deposition of judicial review, leaving the court a civil claim without consideration, the return of the complaint (application) or leaving them without movement) and the like. That is, given the consequences of procedural violations is characteristic also for other branches of law (in particular, for civil and administrative process, administrative court procedure).

5. By definition in the law of adverse legal consequences of the perpetration of the criminal procedure violations are divided into: a) defined and b) indirectly defined in the law (criterion – description of the content of the legal effects of articles of the criminal procedure law or elsewhere (in another article, in the other legal act).

The consequences of committing criminal procedure violations usually directly determined in the criminal procedure legislation of Ukraine, but also contains rules, violation of which, certain legal consequences assumes other normative-legal acts. First of all it is about the principles of criminal procedure. For example, according to part 2 of article 15 of the code of criminal procedure, no one may collect, store, use and disseminate information about one's private life without his consent, except in cases stipulated by this Code. However, the CPC does not specify the legal consequences for a person to violate this provision. Such negative consequences for the offender is provided, in particular, of article 182 of the criminal code.

6. The degree of restriction of liberty of a person to adverse legal consequences of the perpetration of the criminal procedure violations are divided into: a) those that restrict the freedom

of individuals (drive, detention, house arrest, detention) and b) the consequences of not involving the restriction of personal freedom.

For example, in case of no show the suspect, accused judicial challenge, and the lack of the investigating judge of the court to the beginning of the trial, information about the existence of valid reasons preventing his timely arrival, the investigating judge, the court is entitled to order the drive the suspect, the accused, if he did not appear to consider the petition on election of a preventive measure in the form of bail, house arrest or detention, or a decision to permit his detention order, if the decision to drive was not fulfilled.

7. For the duration of the adverse legal consequences of the perpetration of the criminal procedure violations are divided into: a) temporary procedural consequences and such consequences, the application of which is not limited by time.

The consequences of the Commission of the criminal procedure violations, which are limited to a certain period of their operation may include, for example, the above content of the individual's detention; temporary removal of a person from the courtroom (in the case of repeated violation of the order in court) that provided part 1 of article 330 of the code of criminal procedure; the court renders a decision on the abandonment of the appeal (cassation) of the complaint without movement with the establishment of term for elimination of deficiencies.

8. For the materiality of adverse legal consequences of the perpetration of the criminal procedure violations are divided into: (a) tangible (financial, physical) and b) intangible.

To property consequences of criminal procedure violations, in particular, include a fine, monetary penalty, the treatment of funds by the state, the return of property or reimbursement of its cost.

In particular, according to article 179 of the criminal procedure code, a suspect, accused person in writing under the signature communicated to its responsibilities and clarifies that in case of non-compliance it can be applied more stringent measure and may be imposed a pecuniary sanction in amount from 0.25 minimum wages 2 minimum wages.

Physical consequences of criminal procedure violations, we believe such negative consequences related to the application subject to procedural violations of physical coercion. Such consequences is the detention, drive, house arrest, detention.

Intangible negative consequences of the Commission of the criminal procedure violations, we can refer, for example, a warning, deprivation of the right to further complain, the recognition of evidence inadmissible, cancellation or change of judicial decisions, the refusal to accept certain procedural decisions, the Commission of certain procedural actions or deposits of their implementation.

So, in the code of criminal procedure provided for such types of negative legal consequences of the Commission of the criminal procedure violations:

1) depending on the composition of the adverse legal consequences of the perpetration of the criminal procedure violations are divided into:

a) simple – provide one legal consequence of the violation of the criminal procedural legislation of Ukraine;

b) complex – suggest the existence of a certain set of legal consequences of the Commission of the criminal procedure violations;

2) the nature of the adverse legal consequences of the perpetration of the criminal procedure violations are divided into:

a) provopoulos (vcsccommand);

b) exemplary (punitive);

b) preventive (precautionary);

3) according to the degree of certainty of an adverse legal consequences of the perpetration of the criminal procedure violations are divided into:

a) absolutely certain – quite accurately determine the degree of the adverse consequence of criminal procedure violations;

b) with respect to some – only determine upper and lower or just upper limit measures the adverse effects of criminal procedure violations;

b) alternative – allowed selection of an option measures the adverse effects of criminal procedure, violations of two or more possible options;

g) cumulative (compound) is also a major adverse legal consequences of criminal procedure violations also provides for the perpetrator to additional measures (i.e. in addition to the consequences provided for in the criminal procedure code of Ukraine, can be installed civil, administrative or criminal liability);

4) the content of the adverse legal consequences of the perpetration of the criminal procedure violations are divided into:

(a) effects of having a purely criminal procedure and content

b) such consequences that have similar content in other branches of law;

5) by definition in the law (description of the content of the legal effects of articles of the criminal procedure law or elsewhere (in another article, in the other legal act), adverse legal consequences of the perpetration of the criminal procedure violations are divided into:

(a) is defined and

b) indirectly determined;

6) according to the degree of restriction of liberty of a person to adverse legal consequences of the perpetration of the criminal procedure violations are divided into:

a) those that restrict freedom person (arrest, detention);

b) what the effects are not related to restriction of personal freedom;

7) at the time of the adverse legal consequences of the perpetration of the criminal procedure violations are divided into:

(a) temporary procedural implications (for example, removal by court order of the meeting hall) and

b) these effects, the use of which is not limited by time;

(8) the materiality of the adverse legal consequences of the perpetration of the criminal procedure violations are divided into:

(a) tangible (financial or physical);

b) intangible.

REFERENCE:

1. Скакун О. Ф. Теорія держави і права. Енциклопедичний курс : підручник / Ольга Федорівна Скакун. - Харків : Еспада, 2006. – 776 с.

2. Тимченко С.М., Калюжний Р.А., Пархоменко Н.М., Легуша С.М. Теорія держави та права: Навчальний посібник для підготовки до складання державного іспиту. — К.: КЮІ МВС України, 2005. – 198 с.

3. Лейст О. Э. Санкции и ответственность по советскому праву (теоретические проблемы) / О. Э. Лейст. – М. : Изд-во МГУ, 1981. – 240 с.

4. Дуюнов В. К. Проблемы уголовного наказания в теории, законодательстве и судебной практике : [монография] / В. К. Дуюнов. – Курск : РОСИ, 2000. – 364 с.

5. Ветрова Г. Н. Санкции в судебном праве / Г. Н. Ветрова. – М. : Наука, 1991. – 160 с.

6. Веремеенко И. И. Административно-правовые санкции / И. И. Веремеенко. – М. : Юрид. лит., 1975. – 191 с.

7. Загальна теорія держави і права: [підруч. для студ. юрид. спеціальностей вищих навч. закладів] / М. В. Цвік, В. Д. Ткаченко, Л. Л. Богачова та ін. / За ред. М. В. Цвіка, В. Д. Ткаченка, О. В. Петришина. – Харків : Право, 2002. – 432 с.

8. Антонов И. М. Пенализация преступлений, причиняющих вред здоровью: дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право» / Антонов Иван Михайлович. – Хабаровск : Дальневосточный юридический институт, 2004. – 223 с.

9. Кругликов Л. Л. Уголовно-правовые средства обеспечения справедливости наказания : уч. пособие / Л. Л. Кругликов. – Ярославль : Яросл. гос. ун-т., 1986. – 71 с.